



Houten Huizen Weesp

Landschap met een verhaal

De leegte binnen het landschap van de Stelling van Amsterdam is allesbehalve toevallig. Rondom de forten lagen onzichtbare verboden kringen. Het was van groot belang dat er vanaf de forten een vrij zicht was om de vijand te kunnen zien aankomen en om geweren te kunnen gebruiken.

Daarom werd in 1853 een speciale wet ingevoerd: de Kringenwet. Tot 300 meter rond de forten mocht alleen met hout worden gebouwd, en alleen als er toestemming was van de minister van oorlog. Tot 600 meter waren er restricties voor het gebruik van steen en voor de hoogte van de bebouwing, en tot 1000 meter was bebouwing wel toegestaan, maar kon deze bij militair bevel worden afgebroken. Deze wet had vooral veel invloed op het landschap en de stedelijke ontwikkeling na de Tweede Wereldoorlog. Rond een deel van de forten zijn nog altijd houten huizen te vinden.

In Weesp **aan de Keverdijk, Lange Muiderweg en 's Gravelandseweg** herinneren nog **elf houten huizen** aan de Kringenwet.

Op fortterreinen vind je specifieke bomen en struiken. Over die beplanting is vroeger goed nagedacht. Zo werden dichte hagen met doornige struiken als een natuurlijk prikkeldraad gebruikt. Knotwilgen op de wallen zorgden ervoor dat het risico op verzakkingen werd verminderd. Populieren, wilgen en andere opgaande bomen onttrokken het fort aan het zicht van de vijand. Langs de liniewallen en toegangswegen werden vaak eiken geplant. Door de bomen langs de omliggende wegen om te zagen kon je de doorgang voor de vijand blokkeren.

Foto's: Martin van Lokven, Wiebe de Jager, Robin Voorhamm

SCHATTEN VAN DE WATERLINIES

Gemeente Amsterdam



Kustbatterij bij Durgerdam

HOLLANDSE
WATERLINIES
UNESCO WERELDERFgoed



WATER ALS BONDGENOOT

Waar water voor Nederland vaak een bedreiging vormde, werd het binnen de Stelling van Amsterdam (onderdeel van het UNESCO Werelderfgoed Hollandse Waterlinies), juist ingezet als bondgenoot. Als afschrikmiddel tegen een mogelijke buitenlandse inval. Met behulp van een ingenieus watermanagementsysteem en een netwerk van rivieren, sluiszen, dijken en kanalen kon het land in korte tijd gecontroleerd onder water worden gezet. Zo konden we de vijand verrassen en diens aanval vertragen.

In de huidige gemeente Amsterdam konden bij Weesp met dit watermanagementsysteem, bij een vijandige dreiging, de volgende polders onder water worden gezet:

- **Aetsveldpolder**
- **Nieuwe Keverdijkse polder**

Verschillende waterwerken hebben nog steeds een functie in het watermanagement van vandaag. Ze helpen om het te land beschermen tegen water en soms ook tegen droogte. De volgende watermanagementonderdelen in de gemeente Amsterdam zijn nog herkenbaar:

- **Sluis in de 's Gravelandse Vaart** – Waterinlaat voor water uit de Vecht op de 's-Gravelandse Vaart voor het onderwater zetten van de Keverdijkse polder en de Broekpolder.
- **Oranjesluizen** – waterinlaat voor het watermanagementsysteem van de Stelling.



Scan de QR-code en bekijk de animatie over de werking van het watermanagementsysteem van de Hollandse Waterlinies



STERK FRONT

De plekken in de Stelling van Amsterdam die niet onder water konden worden gezet, moesten extra worden beschermd. Deze plekken lagen vaak in de buurt van (water)wegen en dijken en werden accessen genoemd. Om deze plaatsen te beschermen werden forten en batterijen gebouwd. De soldaten hadden hier een veilig heenkomen en er konden wapens worden opgesteld. Als een sterk front lagen de gebouwen verscholen in het landschap. Klaar om de vijand de weg te versperren.

In gemeente Amsterdam zijn nog een Vesting, twee forten en een kustbatterij aanwezig:

- **Vesting Weesp (met Fort aan de Ossenmarkt)** – verdedigde de beide Vechtoevers en de sluisen die de Vecht en de Smal Weesp van elkaar scheiden.
- **Fort Uitermeer** – verdedigde de sluis in de 's-Gravelandsche Vaart, de daarlangs lopende weg en de spoorlijn Amsterdam-Hilversum.
- **Kustbatterij bij Durgerdam (Vuurtoreneiland)** – verdedigde de Stelling vanaf de Zuiderzee.